

Europa al basar del temps

Europa respira. La victòria d'Emmanuel Macron sobre Marine Le Pen en la segona volta de les presidencials franceses ha allunyat el fantasma que més temen les elits europees i els mercats financers. Un fantasma que, val a dir, no és la ultradreta ni el racisme, sinó el qüestionament de l'arquitectura de la zona euro i la Unió Europea. Malgrat els cants de victòria, Marine Le Pen ha obtingut quasibé el doble de vots totals —i de percentatge— que el seu pare el 2002. L'avanç no és poca cosa. Si bé una victòria de l'FN encara queda lluny en l'horitzó, el triomf de Macron ha estat a costa de la deserció de més de quatre milions i mig de vots vàlids entre la primera i la segona volta de les presidencials. A banda de l'abstenció, el vot en blanc i el nul, de rebuig conscient i explícit a tots dos candidats, s'ha multiplicat gairebé per cinc. Malgrat l'entusiasme mediàtic, el nou president francès no comença el seu mandat precisament sobrat de legitimitat.

Res d'això no sembla important per als *eurobelievers*. El clima imperant, des de Jean Claude Juncker —president de la Comissió Europea— a Luis Garicano —economista de capçalera de Ciudadanos— passant pel mateix Macron és que el liberalisme pota negra ha guanyat amb la gorra. Perquè s'ha imposat sense necessitat de fer cap concessió a l'esquerra o la dreta tradicionals i està més que legitimat per començar les reformes regresives habituals. Hi ha massa despesa pública, està mal repartida i en tot cas cal una nova reforma laboral encara més dura que la que li va costar a François Hollande el càrrec. Els vots contra Le Pen, doncs, no representen cap front antifeixista sinó un xec en blanc. Aquesta és la moralina que l'*establishment* ofereix a tots els votants progressistes que es van creure de bona fe el *pressing* mediàtic pel

FRANCESC
MIRALLES
@arrosabanda

front republicà. Tota una bona bufetada de *realpolitik*.

Més enllà del que tot això té de propaganda, la Unió Europea s'ha enfrontat en els darrers anys al que només pot qualificar-se de retorn desordenat del sobiranisme. Aquest concepte recolliria la reivindicació de l'Estat-nació com a espai fonamental per a l'acció política després dels 25 anys gloriosos que havien succeït la signatura del Tractat de Maastricht. Llavors, la suposada irreversibilitat del projecte europeu i la gramàtica de la Fi de la Història van començar a marcar el debat públic. L'advertència de 2005, en que els referèndums de ratificació de la Constitució Europea acabaven en fracàs a França i als Països Baixos —a causa de coalicions pel NO ben heterogènies ideològicament— no fou escoltada. El seu successor, el Tractat de Lisboa, va ser presentat com la panacea: les elits euròcrates es vantaven de colar el mateix contingut rebutjat ara amb un format que ja no necessitava passar per cap referèndum perillós. El gruix dels periodistes, com sempre, aplaudiren l'ocurrència.

Les eleccions a França han suposat només una altra entrega d'una sèrie de moviments sociopolítics. Són ideològicament heterogenis entre si, però tenen en comú un descontentament econòmic i un malestar de fons que la crisi de 2008 ha agreujat. Però aquest sentiment

no l'ha creat la crisi. Ho ha fet el malestar de la globalització, sumat a la sensació creixent de subordinació a l'hegemonia continental alemanya en termes econòmics i, cada vegada més, també polítics. Si posem en un mapa quin és l'Estat del qual provenen la majoria de les importacions de cadascun dels membres de la UE, pocs s'escapen de mostrar els colors de la Bundesrepublik. Certament, tots els Estats petits, però també Espanya, Itàlia, França... i la mateixa Gran Bretanya.

Prompte farà un any de la victòria de l'euroescepticisme britànic. El triomf no es pot explicar sense referenciar la llarga tradició constitucional britànica que explica la primacia del Parlament sobre qualsevol altra instància exterior. Anglaterra va sostenir llargues guerres i quereles ja des de l'Edat Mitjana per afirmar la seua independència de tot poder continental, foren emperadors, reis o papes. El lema de la casa d'Anjou, "*Dieu et mon droit*", és encara el de la Corona britànica. Marine Le Pen, procedent de la dreta més reaccionària, ha ascendit després de presentar-se com l'herència republicana francesa. Particularment, de la Revolució i el mateix Robespierre. Aquella República va aconseguir sobreviure a la guerra contra tots els seus veïns coalitzats amb l'objectiu de restaurar la monarquia absoluta. Podemos, que fa un ús profús de simbologia en clau nacional —una certa recuperació de la bandera *rojigualda*, el 2 de maig, etcètera— també es dibuixa a si mateix, en certa manera, com a sobiranista.

En aquest context, moviments independentistes com l'escocès o el català —i d'altres ara més latents com el flamenc, el cors o el basc— prenen una altra llum. No com a anomalies, sinó com a casos més o menys normals de realitats polítiques subestats que aspiren a jugar en la lliga que torna a mostrar-se com la fonamental per a la presa de decisions —i se-

gurament mai no ha deixat d'ésser-ho—. Ni que siga dins de la Unió Europea, on els debats rellevants es tenen a nivell de cimeres interministerials. Tant en el cas escocès com en el català, el fonament està en la *devolució* d'unes institucions pròpies de gran arrelament històric... i una geopolítica que, bé que passats els segles, continua circulant pels rails habituals.

Tres segles enrere, la supressió de les institucions pròpies via decrets de Nova Planta posava fi a la rica història de la Corona d'Aragó per implantar una administració militar castellana. L'alçament austriacista valencià de 1705 i les següents resistències a Catalunya i Mallorca no s'expliquen sense el suport de les flotes anglesa i neerlandesa. Era una època en què l'orientació comercial dels nostres ports mirava a la mar del Nord. Tres segles més tard, el britànic ha estat l'únic Govern rellevant —d'acord amb els papers desclassificats del mateix Foreign Office— a rebre els represen-

tants del Govern de Catalunya a propòsit del referèndum d'autodeterminació. Informació que es fa pública enmig de la polèmica entre l'Estat espanyol i el Regne Unit per l'estatus de Gibraltar —penyora, recordem-ho, d'aquella guerra de Successió— en l'era post-*Brexit*. Norman Tebbit, ex-ministre amb Margaret Thatcher i membre de la Cambra dels Lords, va arribar a parlar explícitament de donar suport a l'independentisme català com a política d'Estat.

Felip V va fiar la seua sort estratègica al suport de Navarra i els territoris bascos. Aquestes zones eren vitals per assegurar la comunicació amb França per terra mentre l'eix mediterrani estava bloquejat per l'esforç militar i polític austriacista, en un moment de màxima feblesa política. Ara, Mariano Rajoy i el PP han trobat en el PNB el seu aliat més fidel. A canvi, ha renovat el seu compromís amb l'autogovern i el règim fiscal dels territoris bascos, calculant de manera generosa i a la baixa la seua aportació a la caixa

estatal. Felip V féu el mateix: va respectar i renovar el seu compromís amb els furs basco-navarresos després de la guerra de Successió, a causa de la fidelitat mostrada. Hi ha coses que no canvien tant.

Europa respira amb França: s'ha comprat temps. Igual que respirà amb Espanya fa un any. El seu pitjor enemic, com sempre, és ella mateixa. Creient-se la propaganda pròpia es corre el risc de confondre una jugada tàctica amb peus de fang —fabricar un candidat gris com a mal menor, tombar un secretari general amb una intriga de palau— amb una magistral aposta estratègica. I mentrestant les tendències estructurals —econòmiques, sociològiques, demogràfiques— segueixen el seu curs. Tal com solia proclamar un conegut dirigent madrileny no fa encara tant: tic, tac.

Llicenciat en dret i ciències polítiques, consultor en comunicació i coautor del llibre *De Ciudadans a Ciudadanos* (Foca, 2015)